

Frägelista N: 154

På 1850 talet upphörde den prissata brännvinstillverkningen i denna trakt anledningen var väl att det löna sig inte så bra som föregående tid ryktet om att förbud skulle utfärdas bidrog även till att denna hantering upphörde. I Hyby socken Bara härad var två brännvinbrännerier det ena låg vid en stens gård som hette Borup det andra ligger vid Hyby ^{huvusgård} och har rättighet ^{vilket gör i faktiska} utförande att tillverka brännvin. Borups bränneri upphörde 1917. Förvaring av brännvinspannan gick så till att när bränningen upphörde på våren så lästes för detta rum där det spannan förvarades. Det är okänt om viss taxerad inkomst godrodes för dem som fick rättighet att tillverka brännvin. Vilka som inte fick rättighet att bränna är inte känt men de omfattade över ju stens gårdar med sandjordar och potatisodling, potatis användes ju uterlutande vid dessa gårdar. Jag samtalade med en äldre man som arbetade det sista året innan Borupsbränneriet blev slopat och fråga honom efter vilka grunder skatten utbetalades vilket han inte kunde göra reda för därför som han sade

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDN: 154.
15 H.

minnet är borta han trodde att ^{de} fick bränna på värsidan av året till potatislagret tog slut. Det är anordnaren på Flyby gård som har rättighet att bränna han använder avfallet som kallas dränk till att utfodra djuren d. v. s. mjölkkoorna med. Särskilda kontrollaparater finnes alltid på till att vara till nytta för kontrollören som belönas av staten och som är på bränneriet så länge bränningen pågår på denna trakt har aldrig förekommit att flera hushåll har slagit sig samman vid brännvinsbränning det har omtalats att de som hade 50 och 60 tunnlandsegendomar brände alla i äldre tider därför kallades det husbehövsbränning. Korn har användts i mindre omfattning men potatis har varit den huvudsakliga råvaran som användts. Vid de större gårdar som har mycket med sandjordar i Torne och Bara härader har i äldre tider haft brännerier rig och haore eller bär har jag aldrig hört som användts till bränning. I Dalby Torne härad var ett bränneri i början av 1900 talet som brände eller fabriksrade brännvin av sockerbetsor

men under det senaste världskriget blev det förbjudet
av statsmakterna att tillverka hämnvin av rokerbeton och
måste därför nerläggas. De krydder som användes på denna
ort var malört som lades på renat brännvin och skulle användas
efter en månad för att det skulle göra bättre verkan det
användes på så sätt av dem som brukar att suppa dagligen de
tog sig en sådan malört sup på morgonen när de steg
upp när jag var i tjugoårsåldern smaka jag en halv sup
av denna sara men den var både stark och besk så jag
avstod rent och hållet från denna sed den man som
bjöd på denna dryck påstod att han och många andra ansåg
sådant brännvin vara mycket bra för magknep han och
han samtida använde även vanligt brännvin när de kände
sig illamående på annat sätt nutidens människors icke så
begripta på sprit de söker hellre av läkare som de har för-
troende till än de använder sprit. Bland andra saker som de
blandade i brännvinet köptes i kemikalieaffärer akavitlösens
silket smakade rätt bra och användes vid gästabud. Svarta

vintbrännvinder ären som krydda på brännvin men inte i så stor utsträckning som malört som bland äldre människor ansåses ännu. När brännvinet inte kostar mer än en krona pr. Litern så användes brännvinet i dagligt bruk mycket mera än i vår tid på lantbrukarnas gårdar där folket hade kosten på stället bjöds en sup till sjukosten varje dag var det särskilt styvare arbete så bjöds ären på aftonmältiden en sup. När skörden skulle börjas så inträffa det att det bjöds ären sprit när kaffet serverades. Brännerierna i Flyby socken hade och har fortfarande potatis vid tillverkningen av brännvin. Bränneriapparat som användes vid tillverkningen av brännvin kan jag inte få reda på den gamle man jag talat vid angående det gamle bränneriet på Borup arbete där inte han sade att de var döda som varit anställda där det enda han kunde minnas var att de hade två stora träkar inne i bränneriet och tunnar av trä som spriten lagrades i han kunde icke förklara hur det gick till vid tillverkningen han mindes att

när bränneriet blev nerlagt ~~in~~ år 1917 så slogs och sågades de inventarier som vara trä sänder och användes till bränne och omtalade att där var några kopparkärl som blev sålda till mycket högt pris det var ju under första världskriget. Så allting blev överbetalt. Jag har inte kunnat få reda på de frägen som framställs å sidan 3.

Rubriken Användning och försäljning. Det var mycket vanligt att man hade i varje hushåll en brännvinsflaska av glas antingen fyrkantig eller rund som jag tror rymde i det närmaste ~~rymde~~ en liter en sådan i varje hushåll brännvinsglas ungefär 10 eller 12 stycken på varje hushåll de rymde ungefär det samma som de som användas i nuvarande tid de vara gröna till utseende också något klumpiga. Som jag förut omtalat så användes det dagligen i större mängder användes det på bjudningar när släkt och vänner var tillsammans några ceremonier kan jag inte minnas men dryckessånger förekom ofta när de församlade förtärt några supar. En strof lydde

så här. Vi är så sällan nyktra men inte heller fulla
 så låra mittemellan för Andersson och Pettersson och
 Lundström å ja den sjöngs i radion i förra veckan en
 annan stuf löd så här. Rätt som vi går så tar vi oss
 en lär men vad gör det i alla fall om hundrade
 är de hände även när stämningen ^{var hög} att det sjöngs kunga-
 sången ur svenska hjärtans djup en gång om m. När jag var
 i tio eller tolfårsåldern så var ordnat ett gille vanligt bya-
 gille hos mina föräldra i Bjärshög när aftonmältiden var
 slut så drucko det todeli bestående av konjak och varmt
 vatten och sedan kaffe och brännvinsgökar min far och
 tre av de manlige gästerna sjöngs då en visa om gubbe-
 nock. Den börja så här. Vi prisa gamla testamentets dar, då
 levde paradiset's liv i en var, vår. Huru skipade då sjilo både
 lag och rätt, men muförtiden går det på ett annat sätt. Gud mäts
 Erula lala lila lila. Gud när tala lila lila. Gud när, tra lala lala la
 Denna är upptecknad i Bidrag till Bara härads beskrivning 3
 Folkdiktning från Bara härad insamlad av Per Andersson och

Ingemar Ingers sidan 50 "Visn om Lyndafloden" Bjursböj. den inne-
håller 7 st vers och skickas ut till Båra härads herbygdaförenings
medlemmar 1995 noter till melodien finnas även jag ^{kan} tjä även skiva
upp dem och skicka dem med kommer till Malmö i nästa vecka
och då skall jag köpa notpapper och anteckna noterna. När
jag var pojke hörde jag byns drängar sjunga dryckessvisor
men dem lade jag inte på minnet jag ansåg dessa vara min-
dresvärdiga och icke passande att sjunga på balar eller bonde-
kalasen. Jag var på en bal i T. Fallterup där sjöng en yng-
ja på 20 år renhvinsets lov. Den börja så här Ställ nu fram ^{längs}
i källarsalen av den dunkelgröna färg. m. m. I min tid
har det inte förekommit att gästerna trakterades med det
samma med brännvin det bjöds kaffe och bröd och sedan
cognak som togs ovanpå kaffet för sig själa bjöds det brän-
vin till kaffet så slops det i kaffet och kallades för gök
jag har hört talas om längre tillbaka i tiden så bruka gästerna
att välkomnas med en sup det var alltid renat brännvin
även vid ovanstående kaffegökar var det alltid renat

Brännvin. Under 1900-talet har på denna trakt vid bröllop och begravningar och andra finare gillor hos lantbrukarna användas brännvin som fått benämningen O. I. Det är ju akraut på spritbolaget finnes ju flere sorters akraut men oavärdig sort säljes nog mest som aptitsup till måltid. I dagligt bruk så användes ju mest renat brännvin som är tillverkat av potatis det finnes ju också brännvin som tillverkas av trä som inte användes av lantbrukarna vilka anser potatisbrännvin inte vara så skadligt som annat brännvin. Hur mycket som såldes av hemmatillverkat brännvin har jag aldrig hört omtalas ej heller var det såldes här. Det dagliga bruket av brännvin var som jag fönt omtalat olika lantarbetarna satte stort värde på när de hade stift och hårt arbete blott trakterade med brännvin. Konsumtionen var ju ojämn under året julaften, nyårsafton och trettondagsafton serverades ~~serverades~~ mera sprit till mat och kaffe än som var brukligt annars. Tomen, mätarsystemet infördes 1889 så minns jag att vanligt renat brännvin kostade 2 kronor kannan = 7.6 liter under 1890-talet så steg det till 9.00 kronor

vilket blev 2:34 kr kranan innan första världskriget kostade det
1:- krona pr. liter. Dranken som även såldes till de närboende
som lantbrukarna från förut nämnda brännerier användes som foder
till nötkreaturen. Den tid jag kan minnas tillbaka har brännvinet
försålts i städerna, gästgivarvärdarna i Staffanstorps, Dalby
och Soedala den som hade rättigheten att sälja kallades
gästgivare i Staffanstorps hade gästgivaren lantbruk på de andra
nämnda orterna känner jag inte till om de hade något annat
vid sidan att ta inkomsten av. Rättigheten att sälja brännvin
upphörde under 1890 talet i Staffanstorps de andra har fått behålla
sina rättigheter i de flesta fall var det manlig betjäning. Denna
utskänkingsställken är välbyggda starka hus som inte
har den ålderdomliga prägel som man ser på avbildningar
av gamla krogar och gästgivarvärdarnas inredning och möble-
ring kan jag icke göra så tydligt som det borde vara. Stö-
larna är ju av trä och borden i lokalerna är nog inte
likadana i alla försäljningsställken utskänkningen har väl
skötts likadant som numera brännvinsglaset vara ju av

Samma storlek som de användes i nutiden det bjöds ju alltid bitsocker som tillägg. När drängarna som voro anställda hos lantbrukarna samlades i dryckeslag gick det ofta hett till de bleos alltid mer eller mindre berusade av enbart förtäring av brännvin man kan ju kalla det för kappdrickning därför att deltagarna sluta inte för än flaskerna voro tomma de yngre bland dryckesbröderna måste lägga sig och somnade bort på grund av att de inte tålde så mycket på en gång de som fortsatte med supandet bleos ofta svämmar och slagsmål med gröna häppar och knutna händer var inget ovanligt på den tiden. När Bokrogens restaurang och dansbana öppnades år 1894 samma år som Malmö-Lönarps jernväg började trafik så buka lantarbetarna resa dit på söndagarna och de flesta hade brännvin med till skogen vilket dracks på samma gång som pilnen och förosaka berusning och ibland slagsmål. Detta förekommer inte så ofta numera bland arbetarnas barn finnes många ordentliga och korrade människor som har genom det demokratiska genombrottet i

rikt land men ansvarskänsla, den tidsperiod jag nu nämt
var även dryckenskapen bland lantbrukare, hantverkare
och överklassen rätt stor men dessa sedor bland dem antog
inte så brutala former som hos de först nämnda dryckes-
hjältarna. Brännvinet ansågs ju nyttigt när det användes
till magknep några andra tillsatser än de först nämnda
känner jag inte till men jag har av egen erfarenhet känt
när vi hade styft hestarbeta att det kändes stärkande
med en sup brännvin till maten för småbarn har nog
använts brännvin som läkemedel men det är säkert
långt tillbaka i tiden i min barndom så användes
brännvin att lösa tandverk med man tog en halv sup
och höll inne vid den dålige tanden och när tandverken
gick över spotta man ut brännvinet det gjorde ju nytta
för tillfället men när detta inte hjälpte så måste man
låta tandläkaren ta ut tanden. Som pojke här på denna
ort bjöds inte brännvin förän ^{var} han 17 år men det fanns nog
pojkar som bjöds brännvin i drängkammarna vid tidigare

älder något kraftprov behöves icke för att erhålla en sup trämsvin. På denna ort och jag tror i allmänhet så har dryckenskapen otagit mycket del på grund av motbokrystemet och dels därför ätt det är så dyrt. Bland medelklassen och även inom en del av arbetareklassen anses det som en skam att berusa sig bland ungdomen har nykterheten gått mycket framåt en del ungdom har bilar till sitt förfogande och dessa använder icke sprit även om några andra ungdomar använder sprit så är det i mycket små kvantiteter. I städerna kan man ju genom tidningspressen se att det inte är så väl beställt med nykterheten jag träffade en hotellvärd i Malmö för en sex månader sedan han berättade att han kände flera personer ^{som} använde det mesta av sin arbetsförtjänst för inköp av sprit det är klart de sämre individerna i ett samhälle som gör på detta sätt. Nykterhetsrörelsen har inte medverkat på landsbygden för bättre nykterhet på de senaste årtionden. Iman motbokrystemet så hade denna rörelse även en uppgift att fylla i samhället till glädje för många hustrur och barn.